

Štirje poslanci delavske stranke izvoljeni v New Yorku

Glasi te stranke porasli od lanskih 290,000 na 480,000. John Lewis pravi, da zmaga v New Yorku, Pittsburghu in drugod nadkriljuje poraz v Detroitu. Nadstrankarska delavska liga začne takoj s pripravami za volilni boj v prihodnjem letu

Washington, D. C., 4. nov. — John L. Lewis, predsednik poštne Nadstrankarske delavske lige, je včeraj poročal o velikih delavski zmagi v New Yorku, kjer je liga sodelovala z ameriško delavsko stranko in pomogla izvoliti župana La Guardiaja in celo vrsto drugih kandidatov; dalje v Pittsburghu, Pa., kjer je pridružil vsa lista, odobrena od tega ter v več drugih manjših mestih. V Detroitu je industrijsko organizirano delavstvo porazilo svoj neodvisni politični vpliv in zdaj lahko z najboljšim upanjem zre v bodočnost, je rekel Lewis. Delavski kandidati za župana v Detroitu, Patrick O'Brien, je prejel 154,000 glasov; to so glasovi avtnih delavcev, ki so takoj ob svojem prvem nastopu demonstrirali svojo moč. Nadstrankarska delavska liga pojde takoj na delo s pripravami za kongresne volitve v letu 1938.

New York, 4. nov. — Ameriška delavska stranka je pri torkovih volitvah prejela 480,000 glasov, kar pomeni 190,000 porazov od lanskega novembra, ko je stranka ob svojem prvem nastopu dobila 290,000 glasov. Štirje kandidati za poslance Newyorške državne zbornice na leti te stranke so izvoljeni. Ameriška delavska stranka bo morda politični faktor pri državnih in kongresnih volitvah v prihodnjem letu, ko nastopi v lastno listo vseh kandidatov od najnižjih mestnih uradnikov do senatov.

Washington, D. C., 4. nov. — Rezultati torkovih volitev v različnih krajih kolikor so doslej znani: Županska kandidata v Clairmontu in Duquesneju, Pa., ki so podprle unije CIO, sta zmagala. — Kandidatje, ki so imeli podporo unij CIO, so propadli v Cantonu in Akronu, O. — Neodvisni demokrati so pometli republikance iz Philadelphije, Pa. — V Bostonu, Mass., je bil porazen bivši dvakratni župan in bivši governor James M. Curley, znani katoliški burboec. Porazil ga je neodvisni demokrat Maurice J. Tobin.

Hitler pripravlja novo senzacijo

Na dan premirja raztrga versajski pakt glede kolonij

Berlin, 4. nov. — Adolf Hitler je izbral dan premirja na 11. novembra za raztrganje ostalih delov versajške mirovne pogodbe. Kakor se čuje, bo Hitler tega dne proklamiral svetu, da Nemčija ne priznava izgube svojih kolonij in zahteva, da ji Velika Britanija in Francija vrnejo odvzete kolonije. Hitler pričakuje, da ga bosta pri tem podpirali Italija in Japonska, čeprav sta podpisali versajsko pogodbo. Hitler se nadeja, da Mussolini in Japonska takoj po njegovi proklamaciji izjavita, da je versajška mirovna pogodba že zastarela in da je krivična, posebno kolikor se tiče nemških kolonij, zato ukineta svoja podpisana in se pridružujeta zahtevi Nemčije. Hitlerjeva vlada je te dni uveljavila nacistični gospodarski list Deutsche Volkswirtschaft, ki je

Ameriška vlada odklonila posredovanje v Španiji

Washington. — Pomožni državni tajnik Sumner Welles je odklonil apel kubanske vlade, naj se pridruži nekaterim vladam v konferenci, ki naj bi posredovala med španskimi lojalisti in fašisti za končanje civilne vojne. Welles je rekel, da se ameriška vlada ne bo umešavala v španski konflikt. Ameriški kapitalistični interesi v Španiji so namreč majhni. V japonsko-kitajskem konfliktu zavzema vlada drugačno stališče.

Katastrofalne poplave v Siriji; 1235 mrtvih

Damask, Sirija, 4. nov. — Današnja uradna vest se glasi, da so obširne povodnji v severovzhodnem delu Sirije povzročile smrt 1235 oseb. Poplava je uničila bivališča na 3000 štirjaških milijah ozemlja in več ko 50,000 ljudi je ostalo brez strehe. pisal, da "dve resni nevarnosti ogrožata nemški štiriletni načrt in to sta zastanek v nemškem izvozu in naraščanje cen."

Umik kitajske armade na severu

Utrjevanje obrambnih pozicij na šanghajski fronti

Peiping, 4. nov. — Vest iz japonskega vira se glasi, da so japonske čete zasedle nadaljnje kose ozemlja v provinci Šanai po splošnem umiku kitajske armade, ki ni mogla več vzdržati pritiska japonske vojne mašine. Kitajska armada, katero je tvorilo petnajst divizij in je tri tedne uspešno odbijala naskoke japonskega vojaštva, se je umaknila na vsej fronti v ameri proti Taiyuanfu, glavnemu mestu province Šanai, kamor ji zdaj sledijo japonske čete.

Prve japonske vojaške kolone so dosegle utrjeno mesto Hsinhsien, ki leži 40 milj severno od Taiyuanfa. Japonci pravijo, da so Kitajci izgubili 30,000 mož v zadnjih bitkah v provinci Šanai, toda zunanji opazovalci trdijo, da Japonci pretiravajo.

Šanghaj, 4. nov. — Kitajci utrjujejo svoje obrambne pozicije, ki so predmet neprestanega bombardiranja japonskega topništva, čeprav so prišle krozi govorice o umiku kitajskih čet s šanghajske fronte. Druga poročila se glasi, da se bodo Kitajci umaknili tudi iz Potunga, industrijskega središča na drugi strani reke Wangpu in mednarodne naselbine v Šanghaju, kakor tudi iz Nantaoja, ki leži na južni strani francoske koncesije. Ako se bo to zgodilo, bo Šanghaj prišel pod popolno kontrolo japonske armade.

Predstavniki treh veleil — Anglije, Amerike in Francije — se niso mogli zediniti o načrtih, ki bi nudili možnost rešitve konflikta med Kitajsko in Japonsko, nakar so pooblastili Paula Spaaka, belgijskega zunanjega ministra in predsednika konference, naj se posvetoje z načelniki delegacij drugih držav, ki so podpisale pogodbo, katere garantira Kitajski nedotakljivost njenega ozemlja. V tem vidijo možnost dogovora, na čigar podlagi se pogajanja lahko nadaljujejo.

Grof Luigi Marescotti, italijanski delegat, je namignil v svojem govoru, da bo Italija pobijala vsak poskus direktnega pogajanja med Kitajsko in Japonsko. Dejal je, da je proti vsakemu koraku na tej konferenci, ki bi prinesel na površje vprašanje, kdo je začel vojno. Bolj važno je, da konferenca odkrije in odpravi faktorje, ki so zastrupili odnose med Kitajsko in Japonsko in izzvali vojno.

Norman H. Davis, načelnik ameriške delegacije, je v svojem govoru obsodil one, ki se poslužujejo oborožene sile kot sredstva poravnave mednarodnih sporov, zaeno pa je apeliral na Japonsko in Kitajsko, naj poravnata konflikt na miren način. Eden in Delbos, predstavnik Anglije in Francije, sta pozneje izjavila, da odobrata (Dajle na 2. strani.)

Nov grob v Chicago

Chicago. — Dne 4. t. m. je umrl znani stavbni podjetnik Math Kaiser (Kajzar), star 59 let in rojen v Sorici na Gorenjskem. V Ameriki je bival okrog 30 let in zadnjih 20 let v Chicagu. Tu zapuša ženo, tri sinove, tri hčere in brata. Pokojnik leži na domu, na naslovu 1823 W. 22nd Place, in pogreb bo v ponedeljek, dne 8. novembra.

Nov grob v La Salle

La Salle, Ill. — Dne 29. oktobra je po dolgi in mučni bolezni umrl Frank Furrar, star 50 let in rojen na Aržiščih pri Kostanjevici. Pokojnik je bil pred 12 leti pobit od avtomobila in zdravljen se je v več bolnišnicah, ni pa našel pomoči. Tu zapuša ženo, tri sinove, dve hčeri in brata Johna, v Aurori brata Antona in tretjega brata v stari domovini, dve sestri v Oglesburgu in bratranci v Buttu, Mont. Bil je član SNPJ.

Boj z rakom na farmah

Medford, Wis. — V tukajšnji bolnišnici se nahaja Ana Potočnik, žena Jos. Potočnika, bivšega rudarja v Mineralu, Kana. in soustanovitelja društva 19 SNPJ. Trpi na raku in bila je že v več bolnišnicah in klinikah v Chippewa Fallsu, Madisonu in Eau-Clairu, ali povsod brez kakršnega uspeha. Potočnikova družina biva v Owenu, Wis.

Avto ubil rojaka

Strabane, Pa. — Louis DeLost, o čigar smrti je Prosveta včeraj poročala, je bil žrtev avtomobila, ki mu je zlomil vrat. Voznik ga je pobral in odpeljal v bolnišnico, v kateri je drugi dan umrl. Bil je samec in član društva 128 SNPJ. Pokopan je bil civilno.

Clevelandске vesti

Cleveland. — Pri volitvah zadnji tork so bili ponovno izvoljeni vsi trije slovenski councilmani: Travnikar v 2. vardi, John Novak v 23. vardi in Anton Vehovec v 32. vardi. — V bolnišnici je umrl Martin Klemenčič, star 60 let in doma iz Borovnice. V Ameriki je bil 24 let in tu zapuša tri sinove in hčer.

Nov grob v Minnesoti

Chisholm, Minn. — Dne 29. oktobra je umrl — kakor smo na kratko že poročali — Ludvik Andolske, star 59 let in rojen v Gorici vasi pri Ribnici. V Ameriki je bil 34 let. Bil je član društva 110 SNPJ.

NOVA KONFERENCA O SPORU NA DALJNEM VZHODU

Tajna pogajanja med angleško in japonsko diplomacijo

OBSODBA JAPON-SKE AGRESIVNOSTI

Bruselj, Belgija, 4. nov. — Robert Clive, angleški poslanik v Bruslju, je imel včeraj tajen sestanek z japonskim poslanikom, na katerem je hotel izvedeti, ali bo japonska vlada poslala svoje reprezentante na drugo konferenco, ki bo sklicana, ko bo sedanja zaključena. Ta je bila sklicana, da razpravlja o končanju konflikta med Japonsko in Kitajsko.

Ta nepričakovana gesta angleške diplomacije je iznenadila reprezentante drugih držav, ki so se sestali v Bruslju. Razgovor med poslanikoma je bil tako tajen, da ameriška delegacija sploh ni vedela, da se je vrtil. Iz tega sklepajo, da je Anglija uverjena o polomu konference, ki se je včeraj pričela. Druga konferenca naj bi se vrnila pozneje, ko bo japonska armada na Kitajskem že izvajala vojno.

Predstavniki treh veleil — Anglije, Amerike in Francije — se niso mogli zediniti o načrtih, ki bi nudili možnost rešitve konflikta med Kitajsko in Japonsko, nakar so pooblastili Paula Spaaka, belgijskega zunanjega ministra in predsednika konference, naj se posvetoje z načelniki delegacij drugih držav, ki so podpisale pogodbo, katere garantira Kitajski nedotakljivost njenega ozemlja. V tem vidijo možnost dogovora, na čigar podlagi se pogajanja lahko nadaljujejo.

Nagrade za porode v Nemčiji fiasco!

Letos se je rodilo 4000 otrok manj ko lani

Berlin, 4. nov. — Kako slabe ekonomske razmere v nacistični Nemčiji kažejo v nič vse poskuse Hitlerjevega režima za porast naraščanja, je dokaz uradno statistično poročilo, ki je bilo pravkar objavljeno.

Poročilo pravi, da se je v prvi polovici leta 1937 rodilo v Nemčiji okrog 4000 manj otrok, kakor v isti polovici leta 1936.

Nacistična vlada je začela v letu 1935 z veliko kampanjo za ženitve in velike družine. Razpisala je nagrade za neveste in posebne koncesije za družine s številnimi otroci, a vse to nič ne pomaga. V prvi polovici leta 1934 je bilo v Nemčiji 838,085 porok, v prvi polovici tega leta pa 284,987.

Razbito potniško letalo v gorovju v bližini Evanstona, Wyo. Devetnajst potnikov se je ubilo, ko je letalo treščilo na tla.

Laboriti obsodili kupčijo s fašisti

Izmenjava uradnih agentov je priznanje fašističnega režima

London, 4. nov. — Naznanilo, da se je angleška vlada odločila za izmenjavo "uradnih agentov" in s tem dala koncesije generalu Francu, vrhovnemu poveljniku španske uporniške armade, je povzročilo političen vihar v Londonu. Laboriti so obsodili vlado, da je s tem priznala španski fašistični režim. V ozadju tega je tudi skema, da se ponovno vzpostavi monarhija v Španiji.

Francov "uradni agent" v Angliji bo grof Alba, Veliko Britanijo pa bosta pri fašističnem režimu reprezentirala Robert Hodgson, bivši angleški poslanik v Albaniji, in Geoffrey Thompson, tajnik angleškega poslanika v Španiji. Oba sta izkušena diplomata in bosta šla v Salamanco ali v Burgos kot reprezentanta Anglije. Laboriti so se odločili to kupčijo, kateri bo sledilo oficijelno priznanje španskega fašističnega režima.

Angleška vlada je sklenila to kupčijo, ker je uverjena, da bo Franco zmagal v civilni vojni. Dalje je prepričana, da bo zmaga omogočila restavriranje monarhije. Španski prestol naj bi zasedel princ Juan, najmlajši sin bivšega kralja Alfonsa. Grof Alba je že zagotovil angleško vlado, da bo vzpostavljena španska monarhija naklonjena Veliki Britaniji.

Madrid, 4. nov. — Poročilo iz Barbastra se glasi, da so fašistični letalci napadli to mesto s bombami, ki so ubile 80 oseb in ranile veliko število drugih. Dvanajst fašističnih letal je spalo bombe na to mesto, ki leži sto milj zapadno od Barcelone in 30 milj od Leride, ki so ga fašistični letalci napadli zadnji torek in so bombe ubile 120 oseb, med temi 50 otrok. Druga vest se glasi, da so vladne čete ponovno zasedle pozicije pri Fuentes de Ebro na aragonski fronti, s katerih so se morale nedavno umakniti.

Angleži ne smejo slišati Edvarda

Britske radiopostaje ne bodo oddajale govora

London, 4. nov. — Besede vojvode Windsorja, bivšega angleškega kralja, katere njegove sliče, so tabu v Angliji. Čim manj se bo ljudstvo zanimalo zanj, tem bolje bo, je sodbja onih, ki ustvarjajo javno mnenje. Pravkar je bilo naznanjeno, da britske radiopostaje ne bodo oddajale Edvardovega govora, ki ga bo imel v Washingtonu na 12. novembra. V tem govoru bo pozdravil Ameriko kot njen gost. "Mi ne bomo oddajali govora in to je vse," je bil odgovor uradnikov, ki kontrolirajo angleške radiopostaje. Edvardov zadnji govor po radiu je bil 11. decembra preteklega leta, ko se je poslovil od svojih podanikov kot kralj Anglije. Takrat je rekel, da ne more nositi bremena in odgovornosti kot kralj brez pomoči ženske, ki jo ljubi.

"Rdeča zmaga" v New Yorku, pišejo v Berlinu

Berlin, 4. nov. — Nacistični listi v Berlinu so včeraj poročali o volilni zmagi župana La Guardiaja v New Yorku kot o "komunistični in židovski zmagi". Neki list (Berliner Nachtausgabe) je pisal: "Volitve v New Yorku, središču ameriške trgovine, so pokazale, kakšno moč imajo komunisti in židje v Ameriki..." (Dajle na 2. strani.)

STALIŠČE ODBORA CIO O DELAVSKI ENOTNOSTI

Z ADF se je pripravljen združiti le "na podlagi realnosti"

SPORAZUM NA BAZI ENAKOPRAVNOSTI

Washington. — (U N S) — Ameriška delavska federacija bo morala temeljito spremeniti svoj načrt in sploh svoje patriarhalne nazore do mladega pa žilavega CIO predno bo mogoče združenje obeh frakcij in poravnava konflikta. Precej luči na stališče CIO do celotnega vprašanja delavske enotnosti meče sledeči članek urednika Union News Service, glasila CIO. Glasi se: "Ako bi bil mir odvisen od besed, bi ne bilo nikdar nobene vojne. Toda pobožne želje in visokodone frize niso nobeno nadomestilo za resnično poravnano konflikta, ki sega v korenine.

Vaak resnično delavski človek ničesar bolj ne želi kakor enotno delavsko gibanje. Toda javnost ne sme dati lavorice priznanja onemu, ki največkrat pledira za mir, ali pa najbolj spretno naglaš besedo enotnost. Priznanje naj raje gre onim delavskim zastopnikom, ki gledajo realnosti v obraz in si prizadevajo, da ustvarijo razmere, na katerih lahko sioni resnična enotnost.

V besednem kontestu bi mogoče zmagala ADF, toda v dejanskem delovanju za enotnost je CIO daleč naprej.

Leta 1935 je bilo ameriško delavstvo faktično veliko bolj razcepljeno kakor je danes. Na eni strani je bilo v ADF nekaj nad tri milijone delavcev, na drugi strani pa je bilo milijone in milijone delavcev v kompanijskih unijah, ali pa popolnoma neorganiziranih.

CIO je bil ustanovljen, da ustvari resnično delavsko enotnost z organiziranjem milijonov v ADF. Voditelji federacije so temu rekli "dualni unionizem" in v imenu enotnosti povzročili razkol s suspendiranjem unij CIO. Kljub razkolu je CIO od tedaj dvignil število organiziranih delavcev nad sedem milijonov, zdaj pa je podvel iniciativo, da privede vse obstoječe unije skupaj v enotnem delavskem gibanju.

CIO je bil od vsega začetka za delavsko enotnost na vsaki podlagi, ki bi protektirala njegove unije in garantirala pravico industrijske forme organizacije v bazilnih industrijah.

Toda vse, kar je prišlo od ADF, je bilo besedičenje o enotnosti, dejansko pa razdvojevanje delavstva.

S tem v zvezi so bili tipični govori Williama Greena na tampljski konvenciji (lanski), v katerih je vabil unije CIO, naj se vrnejo v federacijo, praktično pa ni storil nobenega koraka za preklic suspenzije, ki je tem unijam zaprla pot.

Ko je ADF imenovala odbor treh, se je ugotovilo, da niso imeli nobene moči, da bi bili storili prvi korak za preklic suspenzije.

Od takrat so voditelji ADF sem pa tam govorili o enotnosti, na drugi strani pa so še globokeje porinili nož razkola v hrbet delavstvu s izključenjem unij CIO iz državnih in centralnih delavskih unij.

STALIŠČE ODBORA CIO O DELAVSKI ENOTNOSTI

Z ADF se je pripravljen združiti le "na podlagi realnosti"

SPORAZUM NA BAZI ENAKOPRAVNOSTI

Washington. — (U N S) — Ameriška delavska federacija bo morala temeljito spremeniti svoj načrt in sploh svoje patriarhalne nazore do mladega pa žilavega CIO predno bo mogoče združenje obeh frakcij in poravnava konflikta. Precej luči na stališče CIO do celotnega vprašanja delavske enotnosti meče sledeči članek urednika Union News Service, glasila CIO. Glasi se: "Ako bi bil mir odvisen od besed, bi ne bilo nikdar nobene vojne. Toda pobožne želje in visokodone frize niso nobeno nadomestilo za resnično poravnano konflikta, ki sega v korenine.

Vaak resnično delavski človek ničesar bolj ne želi kakor enotno delavsko gibanje. Toda javnost ne sme dati lavorice priznanja onemu, ki največkrat pledira za mir, ali pa najbolj spretno naglaš besedo enotnost. Priznanje naj raje gre onim delavskim zastopnikom, ki gledajo realnosti v obraz in si prizadevajo, da ustvarijo razmere, na katerih lahko sioni resnična enotnost.

V besednem kontestu bi mogoče zmagala ADF, toda v dejanskem delovanju za enotnost je CIO daleč naprej.

Leta 1935 je bilo ameriško delavstvo faktično veliko bolj razcepljeno kakor je danes. Na eni strani je bilo v ADF nekaj nad tri milijone delavcev, na drugi strani pa je bilo milijone in milijone delavcev v kompanijskih unijah, ali pa popolnoma neorganiziranih.

CIO je bil ustanovljen, da ustvari resnično delavsko enotnost z organiziranjem milijonov v ADF. Voditelji federacije so temu rekli "dualni unionizem" in v imenu enotnosti povzročili razkol s suspendiranjem unij CIO. Kljub razkolu je CIO od tedaj dvignil število organiziranih delavcev nad sedem milijonov, zdaj pa je podvel iniciativo, da privede vse obstoječe unije skupaj v enotnem delavskem gibanju.

CIO je bil od vsega začetka za delavsko enotnost na vsaki podlagi, ki bi protektirala njegove unije in garantirala pravico industrijske forme organizacije v bazilnih industrijah.

Toda vse, kar je prišlo od ADF, je bilo besedičenje o enotnosti, dejansko pa razdvojevanje delavstva.

S tem v zvezi so bili tipični govori Williama Greena na tampljski konvenciji (lanski), v katerih je vabil unije CIO, naj se vrnejo v federacijo, praktično pa ni storil nobenega koraka za preklic suspenzije, ki je tem unijam zaprla pot.

Ko je ADF imenovala odbor treh, se je ugotovilo, da niso imeli nobene moči, da bi bili storili prvi korak za preklic suspenzije.

Od takrat so voditelji ADF sem pa tam govorili o enotnosti, na drugi strani pa so še globokeje porinili nož razkola v hrbet delavstvu s izključenjem unij CIO iz državnih in centralnih delavskih unij.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena društva (even Chicago) in Kanada
\$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; in Chicago
in Clarendon \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; in Indianapolis
\$6.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$4.00 per year, Chicago and Clarendon \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Črna oglasi po dogovoru. — Rokopisi dopisov in razprave
glasnikov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (štrle, po-
veti, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slobo, če
je priložila pošto.

Advertisements and editorial articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vas, kar ima stik s letom
PROSVETA
2017-19 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Dolžnik v obljubi, da prihod (sept. 30. 1917), poleg vsakega
listka na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla na-
rednja. Ponovite jo prebravši, da se vam list ne utavi.

Dvajsetletnica boljševiške revolucije

Te dni poteka dvajset let, odkar so ruski boljševiki pod vodstvom Lenina in Trockega s silo strmoglavili začasno vlado Kerenskoga v Petrogradu in oklicali vlado sovjetoj v diktaturo proletariata. Svoj uspešen puč so boljševiki označili za proletarsko revolucijo in to svojo metodo so potem predpisali za delavstvo vseh dežel.

Po zmagovitosti puča dne 7. novembra 1917 je Lenin postal predsednik sovjetske vlade in Trocki je bil komisar zunanjih zadev. Največja ironija in obenem hinavščina je, da pri proslavah dvajsetletnice, ki se vrše v Rusiji te dni, se ime Trocki ne sme izgovoriti. Resnica pa je, da je imel Trocki prav toliko zalug za boljševiško zmago kakor Lenin. Če pogledamo poročila onih dni, naletimo najprej na imena Trocki, Zinovijev, Kamenjev — poleg Lenina — in drugih, ki so bili v zadnjih dveh letih ustreljeni kot "izdajalci". Trocki je organiziral prvo sovjetsko "rdečo" armado, ki je uspešno vodila boje z belogardisti in jih končno likvidirala.

Boljševiška zmaga je prišla v psihološkem momentu, ko je bila Rusija ekonomsko, vojaško in politično v popolnem razsulu. Ta pogoj je dala svetovna vojna, ki je pripravila teren za prvo revolucijo v marcu 1917 in strmoglavljenje carja. Car je šel, toda strašna križanja je ostala. Kerenski, ki je vodil revolucionarno vlado pet mesecev, je hotel Rusijo pretvoriti v demokratično republiko, njegova napaka je pa bila, ker je hotel nadaljevati vojno z Nemčijo pod pritiskom antante. Ruski vojak, kmet v uniformi, je bil tedaj sit vojne do grla; vojaški upori na fronti so bili na dnevni redu. Te vojaške upore so boljševiki izkoristili. Obljubili so vojakom takojšen mir in takojšnjo zemljo kolikor je hočejo. To je pokopalo Kerenskoga in vse njegove demokratične stranke. Vojaki so šli za boljševiki — za mir in zemljo.

Mir je res prišel, aramoten mir, kakršnega še ni poznala zgodovina Rusije, ampak Trocki ga je podpisal v Litovski. Lenin in Trocki sta bila pripravljena podpisati še slabši mir, mir za vsako ceno — tudi polovico Rusije bi bila odstopila cesarski Nemčiji, samo da je bil mir. Mirovna pogodba, katero je Trocki podpisal z Nemčijo, je sicer kmalu potem propadla, a ne po zaslugi boljševikov, temveč po zaslugi Amerike, ki je pomogla do poraza kajzerske Nemčije.

Boljševiki so vzeli kontrolo nad Rusijo in dali zemljo kmetom. Koliko je bila vredna sama zemlja — gola zemlja brez živine in moderne opreme — se je pokazalo štiri leta pozneje, ko je pet milijonov kmetov pomrlo za strašno lakoto. Rusija je bila takrat do 90% agrarna dežela z jako primitivnim kmetijstvom. Lenin in Trocki sta res imela v načrtu siljano socialno revolucijo, ampak v praksi je bilo tako, kakor če bi kdo postavil najmodernejši avtomobil v puščavo, kjer še ni nobene ceste. Avtomobil (sistem modernih industrij) je moral poživati in boljševiki so morali zgraditi ceste. Ako bi bil Karl Marks takrat še živ, bi bil priča največji kontradikciji svojega nauka. Marks je postavil socialno revolucijo v dežele z razvitimi industrijami in dozorelim kapitalizmom — Lenin in Trocki sta pa izvedla revolucijo v napol fevdalni, agrarni in industrijsko najbolj zaostali deželi v Evropi!

Socialistična družba, začrtana po Marksu, je nemogoča brez modernih industrij in izobraženega delavstva. V Rusiji ni bilo ne industrij in razen peščice boljševikov, ki so se izobrazili v inozemstvu, ni bilo nobene izobrazbe; kmetaka masa je bila na splošno silno nevedna in praznoverna. Tedaj so se boljševiki lotili nadčloveškega posla. Na eni strani so organizirali veliko armado, ki je strašila meje in pazila na notranje nezadovoljstvo, zlasti na zabite kmete, na drugi strani so pa začeli šolati ljudstvo in graditi kapital, katerega v Rusiji še ni bilo. V tem oziru je treba dati boljševikom kredit. V dvajsetih letih so res zgradili kapital — moderne industrije, ki danes ne zaostajajo daleč za industrijami Anglije, Francije in Nemčije.

Boljševiki so zgradili industrije, ampak ne brez žrtve. Rusko ljudstvo jih je drago plačevalo. (Dolje v zadnji koloni)

Federalno štetje brezposelnih

Vršilo se bo od 16. do 20. novembra

Mnogim čitateljem Prosvete je že znano, da je zadnji kongres tik pred zaključitvijo svojega zasedanja sprejel posebno naredbu, s katero je pooblastil zvezno vlado, da še to jesen izvede splošno štetje vseh delavcev, ki so popolnoma ali deloma brezposelni. Predsednik Roosevelt je za to štetje določil pet dni časa — od 16. do 20. novembra. To velja za vse države. Štetje bo vodil John D. Biggers, posebni federalni uradnik.

Pomniti je treba, da to štetje bo prostovoljno, kar znači, da ne bo nihče kaznovan, ako je brez dela in zasluži in se ne registrira. Nobenega vzroka pa ni, zakaj se ne bi vsi brezposelni delavci registrirali in s tem zvezni vladi pomagali, da izvede štetje in na podlagi tega izdela potrebne načrte v korist brezposelnim. Tako štetje ne more nikomur škodovati, temveč lahko koristi vsem prizadejim. Da bo šlo to hitreje naprej, so bile pozvane vse lokalne oblasti, da pri štetju sodelujejo z zveznimi organi. Sodelovali bodo župani vseh občin in pa posebni odbori, katerim pomagajo tudi skupine tujerodcev.

Glavno delo bo vršila zvezna pošta potom pismonoš, ki bodo prinesli v vsako hišo posebne vprašalne listke ali izkaznice (report cards). Na vsakem listku je 14 vprašanj, na katera se lahko odgovori v par minutah. Ko listek izpolnete, ga vrzite v poštni nabiralnik. Pomniti tudi to, da ni treba nobene poštne znamke za ta listek, pa tudi nobenega naslova ni treba, kajti na naslovni strani je že natisnjen naslov "The National Unemployment Census". Te karte imajo oblike zalepke.

Notranja stran karte vsebuje sledečih 14 vprašanj:

1. IME (v tiskovnih črkah) IN NASLOV..... Ali živite na farmi?.....
2. ALI STE POPOLNOMA BREZPOSELNI IN ŽELITE DELO?..... Ali ste deloma zaposleni in želite več dela?..... Ali ste zaposleni pri WPA, NYA, CCC ali pri kakem drugem podobnem delu?.....
3. ALI STE ZMOŽNI ZA DELO?..... Da..... Ne.....
4. STAROST ZADNJEGA ROJSTNEGA DNE..... leta.
5. POLT (NARODNOST)..... bela..... črna..... druga.....
6. SPOL: moški..... ženski.....
7. KOLIKO UR STE DELALI ZADNJI TEDEN?..... ur. (Ako niste nič delali, zapišite "None.") Tu zapišite vse ure, katere ste delali pri enem ali več delih (razen pri WPA, NYA, CCC in drugih podobnih delih) v tednu od nedelje 7. novembra skozi soboto 13. novembra.
8. KOLIKO TEDNOV STE DELALI V ZADNJIH 12 MESECIH?..... tednov. (Ako niste delali v tem času, napišite "None.") Napišite število tednov, v katerih ste delali pri

enem ali več delih (razen WPA, NYA, CCC in pri sličnih delih) za časa 12 mesecev od 1. novembra 1936 skozi oktober 1937.

9. KAKŠNO DELO OPRAVLJATE, POKLIC?..... (Na primer: streljaj ali točaj, farmski delavec itd. Poklic ali delo, ki ga navedete v tem odgovoru (št. 9), pove kakšno delo ali poklic ste zmogli opravljati. Odgovor na naslednje vprašanje (št. 10) pove kakšno delo opravljate v kakšni industriji ali trgovini. Zapišite "new worker" v obeh vprašanjih 9 in 10, ako niste še nikdar stalno delali in želita delo. Ni treba navesti imena družbe ali delodajalca, za katerega delate, ko odgovorite na št. 10.

10. NAVEDITE VRSTO DELA V TRGOVINI ALI INDUSTRIJI, V KATERI STE ALI SE DELATE?..... (Na primer: kot mehanik, restavrator, na železnici, čuvaj, na bombarni farmi itd.)

11. KOLIKO ČLANOV VAŠE DRUŽINE JE ZAPOSLENIH IN ŽIVIJO Z VAMI?..... Število..... Navedite vse osebe, ki delajo za plačo ali profit, ali ki želijo delo, razen sebe.

12. KOLIKO SLEDEČE VRSTE DELAVCEV JE:..... (Opomba: Vsak popolnoma ali deloma brezposeln delavec v vaši družini naj izpolni in vrne svojo karto.) (a) Popolnoma brezposelnih delavcev in želijo delo?..... (b) Deloma brezposelnih in hočejo več dela?..... delavcev. (c) Uposlenih pri WPA, NYA, CCC in drugih sličnih delih?..... delavcev. (Pri teh odgovorih ne smete vključiti sebe.)

13. KOLIKO OSEB JE V GLAVNEM ODVISNIH OD VAS ZA PODPORO?..... (Ne štejte sebe.)

14. KOLIKO JE ZNASAL VAŠ LASTNI DOHODEK, V GOTOVINI IN DRUGEM, ZADNJI TEDEN?..... Vključite plačil, ki ste jih dobili od reliefa, od WPA, NYA, CCC ali od drugih sličnih zaslužnih del.

Podpis..... Izpolnite vprašalno dopisnico ali karto in jo vrzite v poštni nabiralnik pred 20. novembrom. Znamke ni treba na karti. Pismonoše bodo dostavili karte v vsako hišo in bodo dosegli okrog 31 milijonov družin. Kjer je v družini več ko ena oseba brezposelna, lahko dobi karto od pošte, ako zanjo vpraša.

Karte se bodo razposlale in dostavile v torek in sredo, dne 16. in 17. novembra, vrtni pa se morajo poštarju pred polnočjo dne 20. novembra.

Vprašanja na karti je pripravil posebni komitej na podlagi devetih točk, ki jih je kongres sprejel v zvezi s štetjem brezposelnih. Teh določb se je administracija morala držati in po njih urediti vprašanja.

Predsednik Roosevelt je naslovil na vse občine in prizadete posameznike poseben apel za sodelovanje, da se izvede čim

popolnejše štetje. V svojem apelu pravi: "Ako boste v odgovorih navedli vse zadevne dejstva, jih bom porabil v korist vsem, ki potrebujejo in hočejo delo pa ga sedaj nimajo."

Treba je poudariti, da bo to prvi federalni poskus izrednega štetja brezposelnih. Ta poskus se bo obnesel, ako se bodo odzvali vsi prizadeti. Te vrste informacije so neobhodno potrebne, ker bodo služile za nova zakone, da se odpravi brezposelnost. Odgovori na tistih 14 vprašanj so lahki. Karta se lahko izpolni v par minutah. Opozorite tudi svoje prijatelje in znance, naj izpolnejo dostavljene vprašalne karte. Ako karte slučajno ne dobite, vprašajte zanjo na pošti. Na karti ni nobenega vprašanja o državljanstvu, kar bi morda povzročilo nesporazum ali zadrego. Državljanji kot nedržavljanji se lahko registrirajo in nihče jih ne bo vprašal po državljanstvu. V interesu izboljšanja razmer brezposelnih je, da se registrirajo.

Kampanja CIO v industriji pohištva

Na konferenco so pozvane vse unije v tej industriji

Washington. — (FP) — Med tem, ko se te dni zopet snidejo zastopniki CIO in Ameriške delavske federacije na mirovni konferenci, se CIO pripravlja na zelo važno konferenco vseh unij v pohištveni industriji, da napravijo podlago za ustanovitev nove industrijske unije in organiziranje vseh 250.000 delavcev v tej industriji.

Lewis je pozval na to konferenco vse unije CIO, ADF in neodvisne, da razpravljajo o ustanovitvi industrijske unije in popolnem organiziranju te industrije. Konferenca se bo vršila v Washingtonu 27.-29. novembra. Zda je organiziranih v tej industriji okrog 50.000 delavcev, toda so brez efektivne organizacije.

Unija tapetnikov ADF je na zadnji konvenciji federacije v Denverju zahtevala industrijski čarter, toda ker je majhna, je bila njena zahteva enostavno ignorirana. Ta unija si je 30 let prizadevala, da bi bila sprejeta v stavbinski department. Lanska konvencija je eksekutivi ADF naročila, naj poskrbi, da se odloži med to in stavbinski unijami rešijo v interesu vseh, toda storila ni ničesar. Sličen sklep je sprejela zadnja konvencija.

Tapetniška unija zdaj pravi v svojem glasilu, da bo krenila v drugo smer. "Ako se eksekutiva ADF ne poslužuje prilike in ne stori dalekosežnega koraka, tedaj bo naša mednarodna unija poskrbela, da zavaruje svoje večje interese." Ti "večji interesi" so v očitnem nagibanju te unije k CIO. Njen predsednik Sal B. Hoffman je rekel, da bo ta unija zastopana na konferenci CIO v Washingtonu. Tapetniška unija zahteva od eksekutive ADF, da ji izroči federalne unije v pohištveni industriji in izda industrijski čarter.

S sklicanjem te konference voditelji CIO očitno nimajo

moči upanja, da bo prišlo do sporov med njimi in eksekutivami. Govor je že rekel, da bo to "poslabšanje odnosa". Vsekakor pa ta Lewisov korak pokaže, da bo šel CIO nemoteno naprej s svojimi kampanjami za organiziranje neorganiziranih. Povsem močno je tudi, da mu bo eksekutiva ADF v pohištveni industriji skušala to preprečiti z izdajanjem industrijskega čarterja tapetniški uniji, o čemer na denverški konvenciji ni marala ničesar slišati.

Mooney pojde pred vrhovno sodišče

Californijska justica mu
zopet zapira vrata

San Francisco. — (FP) — Zgodilo se je pričakovano. Vrhovno sodišče Californije je po dveh letih zavajanja zopet odklonilo Tomu Mooneyju apel za izpustitev iz ječe na podlagi "habeas corpusa" in tesno zapiralo vrata njegove ječe, v kateri je že predsedel svojih 21 najboljših let, čeprav vsakdo ve, da je nedolžen.

To ve namreč vsakdo razen californijskega sodišča. To sodišče je v svojem najnovejšem odloku v tej zadevi odredilo a petimi proti enemu, da je imel Mooney pošteno obravnavo. Da je farsa še večja, je sodišče naslanilo, da je zavrglo priporočila svojega pooblaščenca A. E. Shawa, ki je skoraj eno leto vodil zaslišanja, in samo preštudiralo 13.416 strani velik zapisnik.

Mooney je v svoji celici takoj izjavil, "da je pričakoval tak odločitev dve leti" in da ima polno upanja, da bo prišel do svobode pred zveznim vrhovnim sodiščem.

Vrhovni sodnik Langdon pravi v manjšinski izjavi, "da Mooney ni bil deležen obravnave v smislu zakona (due process)".

Mooneyjev glavni zagovornik George T. Davis je takoj po odloku odšel v Washington, da se posvetoje s Frankom P. Walshem in Johnom F. Finertyjem, po kakšni proceduri naj gre pred zvezno vrhovno sodišče, ali po proceduri "habeas corpus", kar bi pomenilo originalno preiskavo vse afera po zveznem sodišču, ali naj vpraša za "writ of certiorari", kar pomeni, da bi sodišče odločilo na podlagi že zbrane evidence ali zapisnika nižjega sodišča.

Pri svojem 21-letnem iskanju pravice je Mooney zapravil že stotisoče dolarjev, katere je dobil od delavskih organizacij in drugih prijateljev. Priziv na zvezno vrhovno sodišče bo stal nove tisočake in bo afera vzela dolgo časa. Država California je za zadnjo preiskavo potrošila \$17.664.

Nova konferenca o sporu na Daljnem vzhodu

(Nadaljevanje s 1. strani.)
vata Davisovala izvajanja. Davisoval govori je pohvalil tudi Maksim Litvinov, sovjetski komisar za zunanje zadeve, obenem pa je dejal, da je mir na Daljnem vzhodu mogoč le, ako se zaveže roke napadalec ne samo začasno, temveč trajno.

Dr. Wellington Koo, kitajski delegat, je v svojem govoru arditno napadal japonsko agresivnost. Opisal je japonske aktivnosti na Kitajskem kot najbolj brezobzirno zatiranje, ki ga je svet kdaj videl. "Mi nismo sovražniki japonskega naroda, toda odločno obsojamo japonsko politiko sile in železne pesti," je rekel Koo. "Mi hočemo živeti v miru, toda mir onemogoča japonska agresivnost. Kitajska se bo branila in odklanja sugestije onih, ki hočejo mir za vsako ceno. Kitajska hoče mir, ki bo zaščitil njene pravice in bo v kredit civilizaciji."

Varčni sinček

Petrček je prinesel alabo spridevalo.

"Fant moj, nič ne bo s kovačem, ki sem ti ga obljubil za dobro spridevalo," pravi oče strogo.

"Vem," odvrne Petrček in "Tegase ti torej prihranil."

Malo tega in onega

Ivan Molek

Teroriziranje z besedami

Znani ekonom Stuart Chase razpravlja v magazinu Harpers o "tiranstvu besed". Pravi, da je v današnjem jeziku, ki se tiska in govori, strašna navlika starih besed, ki danes več nič ne pomenijo, spravljajo pa človeka v zmednjava in ovirajo napredek. To velja predvsem za besede, ki značijo nekaj abstraktnega; to je nekaj, kar si samo mislimo in kar obstoji le v besedah.

Chase upa, da se kmalu razvije nova znanost, katere se loti čiščenja jezika — in morda bo naš ta znanost rešila nešteto problemov, ki jih na noben drugi način ne moremo rešiti. Na primer: zakaj so nekatere nove socialne ideje tako tuje, mrzle in nedostopne za preprosto ljudsko maso? — Zato — odgovarja Chase — ker so izražane v abstraktnih besedah, tujkah grškega in latinskega korena, ki jih navaden človek ne razume!

Če nova znanost izbere jezik in srečno pokopje cele kupe abstraktnih besed, bo pred vsem udarila šarlatanstvo vsake vrste, ki opira na raznimi "misteriji", sestavljenimi iz takih besed. Vsi misteriji na svetu so le besede. In miselni terorizem, ki ga šarlatani uporabljajo za kontroliranje nevedne mase, je sam v besedah, ki so bile porojene iz fantazije.

Nov oddelček znanosti, o katerem piše Chase, bo uspel le s pogojem, da se najprvo loti jezika — znanstvenikov. Ne moremo reči, da so rešili in poštini znanstveniki šarlatani, vzlic temu se poslužujejo strahovitih izrazov, ki jih nihče ne razume razen njih. Vzemimo zdravnik, ki še danes pišejo latinske recepte. Te je treba najprvo prijeti za lase in jih privleči dvajseto stoletje! Čemu vruga (oprostito) vrag je tudi prazna beseda, ki ne predstavlja nobene realnosti, razen če jo prenesemo v zlobnega človeka, ampak tu je dokaz, s kakšno nesnago je pomešana naša govorica! Je treba modernim in resnim zdravnikom izgriti "misterij" in se skrivati za besedami mrtvega jezika? Za vsako pošteno zdravlilo, kakor za vas ko pravo in pošteno reč, se lahko dobi pošten domača, razumljiva beseda. Proč z mrtvo latinščino, ki predstavlja v glavnem "misterije iz mrtve preteklosti!"

To velja tudi za grščino, katere se poslužujejo vse moderne vede kar na debelo. Tisti grški izrazi se danes rabijo do malega v prenešenih pojmi in večinoma predstavljajo abstraktnosti, nekaj, kar si moramo samo misliti.

Čiščenje jezika je res velika potreba, ali znanost, ki se poloti tega posla, mora začeti pri sebi in na vseh poljih znanosti. Pometati moramo med staro šaro vse one izraze, ki značijo nekaj, česar v realnosti ni.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 5. novembra 1917.)

Domače vesti. Pri delu v novi klavni Clevelandu je bil ubit 33-letni rojak Fr. Kratina iz Barjanov pri Tolminu.

Delavske vesti. Po poročilu departmenta za delo je bilo v Združenih državah 500 strankov, odkar je bila napovedana vojna Nemčiji.

Svetovna vojna. Italijani se umikajo proti reki Adiji. Nemci izpraznili velik kos ozemlja v Franciji.

Ruska revolucija. Začasna vlada prejela poročila o vedno večjih vojaških uporih na fronti.

(Dolje iz prve kolone.)

čalo in še danes jih plačuje. Ljudstvo je strdalo leto za letom, da je moglo iti žito v tujino, kjer je bilo prodano za več, s katerim se potem sovjeti dobili stroje, da so lahko z njimi gradili industrije in kapital.

Ekonomsko in kulturno stoji danes Rusija visoko nad caristično Rusijo, toda politično še vedno tam, kjer je bila v dobi carjev. Rusi je le ta, da pod carizmom so imeli carske plemiči in lizuni vse pravice, danes jih pa imajo boljševiki, ki so zvesti Stalinu. Vseh organov boljševiki, ki so zvesti Stalinu. Vseh organov izbranih boljševikov, ki teoretično izvršujejo diktaturo, je okrog dveh milijonov, vseh ljudstva v Rusiji je pa približno 170 milijonov. Ali v Rusiji je po približno 170 milijonov. Ali v Rusiji je po približno 170 milijonov. Ali v Rusiji je po približno 170 milijonov.

Največjo napako so pa boljševiki storili, ko so dekretirali, da mora biti njihova revolucija so dekretirali, da mora biti njihova revolucija vzor za revolucijo vseh dežel. Čim so organizirali tretjo internacionalo s tem pogubnim ciljem, so povzročili največje razkole, največje rabuke in največje — fiaske zunaj Rusije. Izvzemi začasno na Ogrskem in Bavarskem nismo mogli nikjer dobiti posameznikov, ker takih razkrivili pa so nešteto krvavih pokoljev po vsem svetu in provocirali gibanja fašističnih diktatorjev.

Zavzemimo stališče, da v Rusiji, kakršna je bila pred dvajsetimi leti, ni bilo drugega izhoda iz kaosa in da je morala priti boljševiška diktatura; zavzemimo stališče, da je ignoranca in vaeztrasko zaostala ruska masa morala iti skozi to šolo. Obenem pa upajmo, da to šola ne bo zaman in da se iz razmer v Rusiji kakršne so bile tamkaj zadnjih dvajset let, izprej razvije prava demokracija, brez katere zdrav napredek kjerkoli nemogoč.

Vesti iz Jugoslavije

KAZEN SO JI ZVIRALI NA DOSMRTNO ROBILO

Stamenkovića, ki je zanosoval umor svojega moža, bo sedela do smrti

Dne 10. septembra sta stala pred sodniki ljubljanskega okrožnega sodišča odpuščeni granicar Stamenković in posestnica Katarina Sinkovčeva, obtožena, da sta umorila posestnika Sinkovca pri Poljanah nad Škofjo Loko. Moža obtožena Katarine Sinkovčeva je bila lahkomiselna in razsradana žena, ki je napravila družinskega življenja pravilno za moža. Pajdala se je drugim moškimi, pred dvema mesecema pa začela ljubezensko razmerje z granicarjem Stamenkovićem, ki je bil na službi nad Poljanami na meji. Zaradi tega Stamenkovića in Sinkovčeve prijave bil Stamenković najprej prepuščen drugam in potem odpuščen iz službe. Kmalu nato so ju jutro našli Sinkovčeva ubijalca v njegovem mlinu in deževja je bila osumljena njegova žena. Žena je krivdo tajila, ko so Stamenkovića v Zagrebu prijavili, je priznal, da je izvršil ubijanje po nagovarjanju Sinkovčeve žene. Na razpravi se je Sinkovčeva pokazala kot razprizana žena, ki nima pravega srca za to, kaj se sme in kaj ne sme. Niti ne zna prepoznati grozotnosti takega zločina, kakršnega je bila zgrešila. Z nasmehom pripovedovala, kako ni marala, da in kako je rajši imela moža Stamenkovića. Marikate vprašanje je pojasnila s tako razsodnimi stavki, kakor da je za veselo, ne za zločin.

Stamenković in Sinkovčeva sta bila obsojena vsak na 15 let roblje. Državni tožilec pa se je odobro ni zadovoljil in je napovedal pritožbo na apelacijsko sodišče. V svoji pritožbi našteva, kako strašen je bil zločin in posledice, ko je ostalo brez gospodarja in otrok prepuščenim sorodnikom in tujim ljudem. Zahteval je povišanje kazni obema.

Apelacijsko sodišče pa je potrdilo obsojbo granicarja Stamenkovića na 15 let roblje, pač je Sinkovčevi kazni znižal od 15 let na dosmrtno roblje.

Omrežili ga je s flobertovko. V Kicarju pri Ptuju se je do petletne nesreče, ki utesne zahteval življenje komaj 12 let stane fanta Tončka Arnuša, sina kolarice iz Kicarja. Fant je poškodoval mater na njeni obratni flobertovki, ki je prišla na njo. Po njeni se mu je približal njegov tovariš, 14 let stari Ivan, ki je nemarno potegnil iz svoje roke flobertovko z beseda: "Zdaj te pa bom!" Tisti hip je nastavil flobertovko, pomečel in sprožil. Kroglica je zadela Tončka tik arca, fant je zaletel in se zgrudil. Ko je Ivan spoznal, kaj je storil, je zbežal, flobertovko v mlako in se odpravil. Ko pa so ga prijeli, je priznal svojo dejanje z očitno svestostjo, ki kaže, da se ni navedel, kaj je storil. Banjevega fantiča so takoj prepeljali v bolnišnico v Ptuj, kjer upajo zdravniki, da mu bodo življenje rešili.

Emigrantsko zavetišče. Pri-razni emigranti imajo v naši državi mnogo društev. V Slove-nski je zlasti znano društvo "Ta-mer", ki prireja za svoje člane in goste predavanja, izlete, in že več let zbira prispevke, da bi postavilo dom, kamor bi se lahko zatekali siromašni begunci. Nje-ovo delo je bilo uspešno, kajti na dan 24. oktobra bo društvo prejelo svoje zavetišče zunaj ljubljanskega predmestja Viča, na cesti na Brdo. Hiša je zida-na enonadstropno poslopje s ku-hinjo in sobami. V to zavetišče bodo lahko zatekali tisti emi-granti, ki pridejo iz Italije na-črtovajoč čez mejo brez sredstev za preživljanje v Jugoslaviji. Je-jo prvo emigrantsko zavetišče v naši državi. Poslopje stoji sicer že nekaj let, otvorili pa ga bodo šele poletno.

Potar pri Slovenjgradcu. V slovenskem trgu pri Slovenjgradcu je opazil popolnoma uničen doma-ši posestnik Kotnika. V dim-

voda, ki se je zbirala konec juli-ja v Gorjancih ter 1. avgusta predrla zunanje stene v Globočicah. Anton Auman iz Krškega je kmalu prišel ter začel jamo pregledovati, znanstveno pa jo bodo pregledali in preiskali v kratkem, ko pridejo člani ljubljanskega Društva za raziskova-nje jam.

O obsebnosti te jame poročajo naslednje: Najprej moraš pre-hoditi 25 metrov dolg rov, ki se nato odpre v 12 m dolgo in 8 ši-roko in 7 metrov visoko dvorano s kapniki, ki predstavljajo mo-gotne stebre. Iz te dvorane vodi kakih 30 metrov dolg hodnik do stene, ki ima galerijo, s katere je lep pogled po jami. Od tu se je treba spustiti z vrvo na niže ležečo veliko dvorano, ki je dva-krat večja od prve. Dolga je ka-kih 20 m, visoka 10 in široka do 13 metrov. Skozi široka narav-na vrata stopiš odtod v nasled-njo dvorano, kjer pa leži voda, a je pregledna v globino kakih 10 metrov. Ob nji je še ena, v vodi ležeča dvorana. Kadar vo-da narašča, se preliva iz gornje-ga v spodnjo korito, odtam pada s šumom v izhodno jamo, nakar priteče na dan kot potok Stu-dena.

Jama je tudi po svojih kapni-kih zelo lepa in verjetno, da bodo odkrili strokovnjaki še nadalje-vanje teh jam. Kapniki so v vseh dvorinah in v raznih obli-kah: stebri, zgrinjala, razne skupine. Za znanstvenike bo ta jama spet novo gradivo za pre-iskavanja podzemnega življe-nja. Morda tudi tu odkrijejo "človeško ribico" (latinsko pro-teus), živalco, ki ima domovinsko pravico na dolinskem in primorskem Krasu ter je menda nikjer drugje na svetu ne pozna-jo. Zato je tudi Prirodoslovno društvo v Ljubljani nadelo svoji reviji, kjer piše o naravoslovju, naslov "Proteus". Revija je zelo priljubljena zlasti med dijak-tvom, saj ume na zabaven način poročati o raznih pojavih v na-ravi.

Smrtina nesreča kolesarja

V Radencih se je pripetila dne 22. oktobra huda prometna ne-sreča. Dva kolesarja sta zape-ljala v avto in je bil eden ranjen, drugi tako težko ponesrečen, da je kmalu nato v bolnišnici pod-legel.

Iz Gornje Radgone se je vra-čal v svojem avtu ravnatelj Ra-denskega zdravilišča. Iz Ra-dencev pa sta se peljala proti ra-denski soli 26-letni Ludvik Ploj iz Lastomerec in France Štavnica iz Gornje Radgone, oba na kolesih. Ker sta se vneto pogo-varjala, sta vozila vtrc tesno drug ob drugem. Ko je jima nenadoma pripeljal nasproti ravnatelj v svojem avtu, sta se ko-lesarja zmedla. Krenila sta al-cer na desno, a takoj spet na le-vo—naravnost pod avto. Ploju je zadelo kolo, Ploj sam pa je obledel pod avtom z zlomljeno nogo in hudimi notranjimi poškodbami. Štavnica je vrglo čez cesto v jarek.

Zdraviliška uprava je dala po-nesrečenega Ploja takoj prepe-ljati v bolnišnico v Mursko So-boto, kjer pa mu zdravniki niso mogli rešiti življenja. Kmalu po prevozu je Ploj umrl. Nesreča je tem tragičnejša, ker se je Ploj šele pred tremi tedni oženil in zapušča mlado vdovo samo in neposkrbljeno.

Francis Perkins, delavska tajnica, predseduje konferenci v Washingtonu, ki je razpravljala o zakonodaji šolske minimalne plače.

Kočevarska občet

Naši Kočevarji se radi ponašajo s svojim germanskim po-reklom, ki ga vsaj nekaterim nihče ne odreka, in pogosto tr-dijo, da je vsa njihova kultura čisto germanaka, zlasti pa, da imajo njihove šege in običaji čisto nemški značaj. Pri tem pa pozablajo, kako so svoje običa-je znesli od vseh strani, največ pa povzeli od Slovencev. Zlasti veliko reklamo delajo za svojo "kočevarsko občet", za katero trdijo, da je docela germanskega značaja.

O njej že Valvazor poroča, danes pa je v svojem sijaju že skoraj vse ingubila in se ohran-ja le v tradiciji. Zanimivo pa je, da vedo o njej povedati mno-go več meščani kot podeželani, kar priča o prizadevanju, da se umetno ohrani.

Enako kakor slovenski fantje so se tudi Kočevarji včasih zelo zgodaj ženili, prevzemali pose-stva in se na ta način odtegovali vojaški službi. Zato so se leta s reformo vojaške obveznosti po-maknila navzgor za nekaj let. Kakor drugod po svetu sledi tu-di na Kočevskem poroka kot po-sledica ljubezenskega znanja. Kakor naši trdni slovenski kme-tje, enako so tudi Kočevarji včasih sklepali zakonake zveze avo-rih otrok po premoženjskih raz-merah in so se kaj malo brigali za srčna nagajanja svojih sinov in hčera. Ko je oče spoznal, da je v premožni rodbini primeren življenjski drug za njegovega otroka, je poslal tjakaj povpraševanje kakor starejši ženi, na-vadno beračico, včasih pa tudi starejšega možkega žinitnega mešetarja. Če je bil odgovor pri-trdiljen, so se zbrali šele pravi snubači, katerih število se suče od 3 do 5; to so navadno strici ali ostali sorodniki ženina in ne-veste.

Nevesta pričakuje snubače nestrpno pri oknu; ko pa jih za-gleda, pobegne čim hitreje pred njimi in se dobro skrrije, kajti petično in povrhu še zalo ne-vesto je treba iskati. Ko jo snuba-či najdejo — domači so jim pre-je precej določno namignili, kje naj iščejo — jo odvedejo v hi-šo, kjer se začne pogajanje radi dote, ki jo bo nevesta imela. Pri tem pa se včasih tudi lepo za-mišljeno zaroka razdere, če so oča pretrdi za zahteve snubačev, dekletove solze in materine proš-nje. Če pa snubič nevoljno odi-dejo iz hiše, ni to za dekle nič čudno in le prerado se zgodi, da ostane "zarjavla devica", kajti pri fantih je izgubila ves kredit, ko so zvedeli, da jo doma prema-lo cenijo; dekle mora namreč imeti tem več dote, čim zaljša je. Edino upanje ji še ostane, da premoti kakega starejšega vdovca, pri katerem bo dobila sicer mnogo korenja, toda ma-lo smetane. Da se pa to ne zgodi, zato poskrbijo ženske, kar jih je v hiši, od največje do najmanj-še. Če gre vse po sreči, sledi za-ruka: ženina in nevesta si sežeta v roke in se prvič vpričo staršev poljubita. Glede poljuba pa vo-lja, da mora biti dolg, ker je merilo za bodočo srečo. Nato da ženin bodoči gospodinjji okrašen

Štavnica je dobil le nekaj brazgotin in je ostal v domači oskrbi.

krožnik ali kako drugo kuhinjsko posodo, nevesta pa ženinu zidano ruto, ki jo imenujejo "bidrle". Sledi veselo vriskanje snubačev. V hiši odpro vsa okna, kajti to vriskanje mora sli-šati vsa vas, saj je slovesno raz-glašenje zaroke.

Ženin in nevesta težko prič-kujeta poročnega dne v velikih pripravah. Največ porok je po-letni, ko so vsi možje doma, kajti pozimi so večidel kot krošnjari po širnem svetu. Navadno je poroka v nedeljo, ponedeljek ali torek. Nekaj dni pred tem slo-vesnim dnem se zbero pri ne-vesti njene prijateljice, da ji po-magajo "krancelajn pintn". Tudi ženini prijatelji pridejo varo-vati; ko so že vsi zbrani, se za-sliši zunaj peketanje konjских kopit. Vsi skočijo na noge, da sprejmejo ženina. Nato sabo delati šopke za svate. Kdor dobi šopek, ta je povabljen na svatbo. Pri tem zapoje tudi priljubljeno pesmico:

"G' laht' halt a junhwa well gehanen, Wrell' bist shi p'lmernar!
Wrell' bist shi p'lmernar!
Junhwa bist shi p'lmernar!"

("Danes je deklica bila vesa-la, vesela ne bo nič več. Vesela pač more še biti, spet deklica pa nikdar več").

Na dan poroke mora biti ženin zgodaj na nogah, zbrati prijate-lje in priti pred nevestin dom. Vendar ta dan nima nobene be-sede. Poglavar, ki ga morajo vsi poslušati, je "starašchinar". Ta pristni slovenski starašina ima velike akrobije; povabi mora sva-te, akrobije za jedajo in pijačo in gledati, da je vse v najlepšem redu. Je navadno kak bližnji so-rodnik ženinov, najpogostejše stric. Nevestina hiša je zaprta, zato zakliče starašchinar: "Daj-te nam našo lepo nevesto!" Ne-vesti oče odpre vrata ter pravi: "Tu jo imate!" Pri tem pa po-ri-ne skozi vrata staro nevestino teto, s katero mora ženin trikrat zaplesati pred hišo, dokler stare-šina ne spozna, da so ukanjeni; nato svojo zahtevo ponovi. Se-daj pride iz hiše nevestina dru-žica, ki ima na glavi venec iz te-sta. Z njo zapleše ženinov drug. Na tretji poziv se šele pojavi prava nevesta s velikim vrčem vina, ki ga izroči ženinu. Ta ne-kaj časa pije, nato pije še ne-vesta ter vrne vrč ženinu, ki ga zažene na tla, da se razstreči. Sedaj ženin in nevesta zapleše-ta, nato pa se vsi razvrstijo v po-ročni sprevid. Vsi svate so bo-gato okrašeni, najbolj pa ne-vesta: če je devica, ame nositi na glavi bel venec, vendar pa kon-trola ni prestroga in so marsi-kdaj ženin in svatje in radoved-neži ob cesti v zmoti o kreposti prezale neveste. Ta mora imeti s seboj torbico, v njej sukanec, de-nar in žitna srna, da bo bodoče dni vsega dovolj pri hiši.

Na čelu gre domača godba, na-to pa se razvrstijo svatje. Če se je nevesta fantom kdaj zamerila, jo na poti čaka še neprijetno fantovsko maščevanje. Za ovin-kom na kakem drevesu ji v po-zdrav obesimo slamnato strašilo, oblečeno v žensko obleko. Če je bila pa priljubljena, fantje ce-sto zapro, da mora ženin, ki mu ob tej priliki izroči odkupno pi-smo, poseči v žep in svoje ne-vesto odkupiti od fantov; nato ame s nevesto naprej, kot po sloven-skih vaseh. Pri poroki v cerkvi nevesta nakrivaj izpusti jabol-ko, da se zakotli po cerkvi, to pa z namenom, da bi imela lah-ke porode. Po poroki se žena najprej povzpne na konja k mo-žu in z njim pije poročno vino iz vrča, ki ga nato odvže. Nato odidejo na ženinov dom. Če mo-razo pri tem skozi tuje vase, se morajo povsod pri "šrangji" od-kupiti. Pred domačo hišo posta-vijo nevesti vrsto pogojev, na katere mora pristati, preden jo puste v hišo. Na hišem pragu jo pričakuje tašča z vrčem vina, v katerega vrže zlat novček. Na-to se začne poročni obed. Stare-šina skrbi za red, godec za zaba-vo. Najprej zapoje svojo god-čevsko svatovsko pesem:

"Der ständelnde hant' v' muer sun se haen, Ar muer, der palzer hot nicht haen, Haen, haen, haen, goddelhaen!"

Zato pa morajo biti godec po-strežen s svatovski mize. Če se to ne zgodi, začne pretiti ne-vesti. Še vedno zabave godec nasenkrat prenehajo s igranjem in pri-ne-sijo starešini dva vrča, da bo va-nja pobiral denar za godec. Sle-di obdaritev neveste, ki so jo

Slovenska Narodna Podporni Jedinota

GLAVNI ODBOR	
UPRAVNI ODBOR:	
Francis Perkins, predsednik	1937 E. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
P. A. Vider, gl. tajnik	1937 E. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
Lavrence Gradich, poverl. tajnik	1937 E. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
John Vugrich, gl. blaginjski	1937 E. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
Felix Gleda, upravitelj glavnice	1937 E. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
John Melen, uradni glasilnik	1937 E. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
PODPREDSEDNIKI:	
Andrej Vitarich, prvi podpredsednik	609 Russell Ave., Johnston, Pa.
Frank Solis, drugi podpredsednik	803 S. 14th St., Milwaukee, Wis.
John Fiedler, prvi distriktalni podpredsednik	Box 27, Adams, Pa.
Carlisle Barwick, drugi distriktalni podpredsednik	5527 W. 62nd St., Cleveland, Ohio
John Klamak, tretji distriktalni podpredsednik	614 74th St., La Salle, Ill.
Edward Tamsie, četrti distriktalni podpredsednik	Box 684, Walsenburg, Colo.
GOSPODARSKI ODBOR:	
Math Petrovich, predsednik	532 E. 131st St., Cleveland, Ohio
Vincent Calahar, prvi podpredsednik	1937 E. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
P. A. Vider, drugi podpredsednik	1937 E. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
John Vugrich, tretji podpredsednik	1937 E. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
Donald J. Leitch, četrti podpredsednik	1937 E. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
John Zupak, peti podpredsednik	1937 E. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
POROČNI ODBOR:	
John Gorch, predsednik	614 W. May St., Springfield, Ill.
Frank Barwick, prvi podpredsednik	1937 E. Lawrence Ave., Chicago, Ill.
John Fiedler, drugi podpredsednik	Box 27, Adams, Pa.
Frank Vitarich, tretji podpredsednik	5527 W. 62nd St., Cleveland, Ohio
John Trebil, četrti podpredsednik	Box 27, Adams, Pa.
NADZORNI ODBOR:	
Frank Solis, predsednik	803 S. 14th St., Milwaukee, Wis.
John Fiedler, prvi podpredsednik	Box 27, Adams, Pa.
Carlisle Barwick, drugi podpredsednik	5527 W. 62nd St., Cleveland, Ohio

Kočevarji povzeli čisto po Slo-venčih; tudi pesmi, ki jih pri-tem pojo, so skoraj dobesedne prestave slovenskih narodnih po-ročnih pesmi.

Proti koncu poročnega obeda vzame starešina nevesti s glave beli venec in ga izroči ženinu. Medtem svatje veselo prepevajo, nevesta pa mora čim krčeviteje ihteti, ako noče napraviti na navzoče slabega vtisa. Ob sklepu sledi še kozarec šentjanžvega vina. Slovo je grenko, solzice se zlivajo po mladih in starih licih; še ne toliko iz žalosti, pa vsaj iz lepe navade. Ženin in nevesta nato odideta, tudi starejši sorod-niki se v pozni noči polzube, le mladi svet vatraja.

V sobi sleče ženin nevesti čev-lje in nogavice ter razpleta eno kito. Drugo kito si razpleta ne-vesta sama. Če je ženin pri od-pletanju urnejši, ame pričakova-ti, da bo prvi potomec sin; če pa je z odpletanjem prva goto-va nevesta, bodo kupili najprej hčerko. Nato si sežuje čevlje ženin in jih vrže preko glave. Če so po padcu obrnjeni proti vratom, bo umrl pred ženol. Če pa so obrnjeni proti postelji, bo ženo preživel.

Medtem pa mladina neovira-no raja do naslednjega jutra, ko se veseli nadaljuje. Šele čez nekaj dni se vsi svatje in so-rodniki porazgube na svoje do-move in življenje teče svojo pot naprej, čisto tako kakor na Slo-venkem. Zrd.

Stališče odbora CIO o delavski enotnosti

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Nekatere unije CIO bi bile spre-jete nazaj v federacijo, večina njih pa bi ostala pod kapom, in to brez vsake garancije, da bo ohranjena pravica do industrial-ne organizacije.

Pomen takega načrta je od-klanje delavske enotnosti. Vsak zastopnik CIO, ki bi na kaj takega pristal, bi s tem ne pri-bomogel do restavriranja eno-tnosti, marveč bi se le ločil od gibanja, katerega naj zastopa.

V kontrastu z načrtom ADF za disorganiziranje milijonov, ki so bili v prešlih dveh letih orga-nizirani v novih unijah, atreme priporočila CIO za skupen sestane zastopnikov vseh obstoječih unij, na katerem naj bi izdelali program, ki bi protektiral pra-vice vseh.

Nove unije CIO so neodvisne in dobro stojče enote. Imajo svoja pravila, svoje uradnike in pogodbe z delodajalci. Imajo pravico in tudi voljo do eksisten-ce in do usmerjanja svoje lastne usode. Nihče ne more z njimi barantati kakor s tovorom suž-njev. Nihče razen njih lastnih članov ne more dekretirati njih razpusta.

Vaška pogodba, ki bo vredna papirja, na katerem bo spisana, bo morala v polni meri upošte-vati pravice in želje članov teh novih unij. Valed tega CIO tu-di ne bo pristal na noben spo-razum, ki bi v polni meri ne pro-tektiral vseh njegovih unij in ne priznaval principa industrijske-ga unionizma, na katerem so bile ustanovljene.

Vsak sporazum mora tudi re-flektirati relativno moč obeh pri-zadetih strank. Toda ta faktor ni stalen.

Lansko leto bi bila na primer lahko restavrirana enotnost z dvignjenjem suspenzije unij CIO in z dovoljenjem, da lahko na-

daljujejo svoje delo s industri-j-skim organiziranjem v okviru ADF.

Toda letos je deset suspendi-ranih unij raslo v gibanje 32 narodnih in mednarodnih unij in a več ko 600 lokalnih industri-j-skih unij, članstvo tega gibanja pa presega članstvo ADF.

Vsak sporazum mora danes to-rej sloneti na soditju dveh ako-ranj enako močnih delavskih gi-banj. Mora biti sporazum ena-kopravnih. Gotovo ne more po-meniti podvrženje močnejšega slabjšemu.

Načrt CIO za sporazum sloni na današnji aktualnosti, za bo-dočnost pa mogoče ne bo drljal. Porast CIO je bil tako nagel, da, medtem ko bi se lani še vrnili v ADF kot manjšina, lahko zdaj po pravici zahteva status enako-pravnosti, prihodnje leto pa se bo mogoče ADF morala zadovo-ljiti z manjšinškim statusom v očitno dominantnem CIO.

Napadi niso ustavili pohoda unionizma

Poročilo federalnega delavskega razsodišča

Washington, D. C. — (FP) — Zigosanje sedečih stavek v časopisu in krčkanje Toma Girdlerja, predsednika jeklarke korporacije Republic Steel, in drugih industrijskih magnatov o "neodgovornosti" delavskih u-nij ni premotilo delavcev, ko so pri volitvah odločili, kdo naj jih reprezentira pri kolektivnih pogajanjih. To kaže poročilo federalnega delavskega razsodiš-ča, ki je bilo pravkar objavlje-no.

Poleg stalnega naraščanja šte-vila unij se opaža propadanje neodvisnih unij. To so unije, ki niso včlanjene ne v Ameriški delavski federaciji in ne v Od-boru za industrijsko organizaci-jo. Neodvisne unije so se v večjem številu pojavile po spre-jetju zakona gospodarske obno-ve, ki ga je vrhovno sodišče raz-veljavilo, začele so pa umirati po sprejetju Wagnerjevega za-kona.

Analiza volitev, ki so se vršile pod nadzorstvom delavskega razsodišča od maja do oktobra, kaže, da so unije CIO dobile 66% izmed 126,460 pri volitvah oddanih glasov, neodvisne unije 18 in unije Ameriške delavske federacije 12 odstotkov. V sep-tembru so unije CIO prodirle pri petih volitvah, unije ADF pa pri treh. Pri 133 volitvah, ki so se vršile v zadnjih mesecih in pri katerih so imeli delavci izbirati, kdo naj jih represen-tira pri kolektivnih pogajanjih, so unije CIO odnesle 106 zmag, unije ADF pa 26. Največje šte-vilo volitev je bilo odrejenih v čevlarskih tovarnah.

Poostrenje proti-trustnih zakonov

Washington, D. C. — Fede-ralna obrtna komisija je pri-po-ročila poostrenje protitrustnih zakonov, da ustavi razmah mo-gočnih monopolističnih korpora-cij. Komisija se je izrekla za amandiranje provizije, ki pre-poveduje pridobivanje delne konkurenčne korporacije, da bo prepovedovala tudi pridobiva-nje imovine in nepošteno konku-renčne metode.

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s oplogom — Prevodil Vladimir Levčič

IV

Kana Galilejska

Po samostanskih pojmih je bilo že pozno, ko je Aljoša prišel v samotniško; vratar ga je spustil vanj po posebni poti. Devet je bilo že odbilo in nastopil je bil čas običnega počitka in miru po dnevu, ki je bil za vse tako buren. Aljoša je boječe odprl vrata in stopil v staro celico, kjer je zdaj stala njegova krsta. Razen očeta Paisija, ki je nad krsto samotno čital evangelij, in mladega novince Porfirija, ki je spal, utrujen po večeršnjem nočnem razgovoru in današnjem diranju, v drugi sobi na tleh svoje krepko mladeniško spanje, ni bilo nikogar v celici. Čeprav je oče Paisij slišal, da je stopil Aljoša v sobo, se vendar niti ni ozrl v njegovo stran. Aljoša je krenil v kot, na desno od vrat, ter pokleknil in jel moliti. Duša mu je bila prepolna, obenem pa nekam nejasna in noben izmed njenih občutkov se ni Bog zna kako različno oblikoval, ampak narobe, drug je izpodirjal drugega v tistem, enakomernem krogotoku. Toda srcu je bilo tako sladko, in čudno, Aljoši se ni zdelo to nič nenavadnega. Spet je videl pred seboj to krsto, tega drugega, z vseh strani zakritega mrtveca, a plakajoče, skeleče, mučne žalosti, kakor še dopoldne, ni bilo več v njegovi duši. Ko je pravkar stopil v sobo, se je vrgel pred krsto na tla kakor pred svetinjo, toda radost, sama radost mu je sijala v duhu in srcu. Eno okno celice je bilo odprto, zrak je bil svež in hladen — "po tem takem je moral postati duh še močnejši, da so se odločili in odprli okno," je pomislil Aljoša. A tudi ta misel na mrliški duh, ki se mu je zdela še malo preje toli strašna in aramotna, ni zdaj več budila v njem prejšnje žalosti in nejevolje. Tiho je jel moliti, toda kmalu je začutil, da molí skoro mehanično. Odlomki misli so mu švigali po duši, začaravali kakor zvezdice in ugašali še tisti mah ter se umikali drugim, a zato mu je vladalo v duši nekaj čelga, trdnega in tolažilnega, in tega se je zavedal. Časih je jel goreče moliti, tolikanj se mu je zahotelo, da bi se zahvalil in ljubil. ... Toda ko je pričel molitev, je zdajci prenehal na kaj drugega, zamislil se in nazadnje pozabil oboje, molitev in tisto, kar ga je bilo smotilo. Jel je poslušati, kaj čita oče Paisij, toda v svoji veliki utrujenosti je začel po malem dremati. ...

"In tretji dan je bila ženitnina v Kani Galilejski," je čital oče Paisij, "in Mati Jezusova je bila tam. Povabili pa so tudi Jezusa in učence Njegove na ženitnino."

"Ženitnina? Kaj je to ... Ženitnina ..." je kakor vihra zletelo po Aljoševem umu. "Tudi ona je srečna ... odpeljala se je na svatbo ... Ne, ona ni vzela moža, ni ga vzela ... To je bila samo 'žalostna beseda' ... Nu, take žalostne besede je treba oprostiti, vsekako. Žalostne besede tolažijo dušo ... brez njih bi bilo ljudem gorje pretežko. Rakitin je odšel v stransko ulico. Dokler bo Rakitin mislil na svoje žalitve, bo zmerom odhajal v stransko ulico ... A pot ... pot je velika, ravna, svetla, kristalina in na koncu nje je sonce ... A? ... Kaj čita?"

"... In ko zmanjka vina, reče Mati Jezusova Njemu: Vina nimajo ..." je slišal Aljoša.

"Oh, da, to sem preslišal, pa nisem hotel preslišati, to mesto imam rad, to je Kana Galilejska, prvi čudež ... O, ta čudež, ta dragi čudež! Ne v gorju, ampak v radosti je Kristus posetil ljudi, človeški radosti je pomogel, ko je prvokrat storil čudež ... 'Kdor ljubi ljudi, ljubi tudi njihovo radost' ... Pokojnik je to vsako minuto ponavljal, bila je ena njegovih najvažnejših misli ... Brez radosti ni moči živeti, pravi Mitja ... Da, Mitja ... Karkoli je resnično in krasno, je zmerom polno vseobčnega odpuščanja — tudi to so njegove besede ..."

"... In reče ji Jezus: Kaj imaš z Menoj, žena? Moja ura še ni prišla. Mati Njegova reče služabnikom: Karkoli vam poreče, storite ..."

"Storite ... Radost, radost kdo ve kakim siromašnim, zelo siromašnim ljudem ... Kako ne bi bili siromaki, ko jim je še za svatbo zmanjkovalo vina ... Saj pišejo zgodovinarji, da je bilo tiste dni okoli Genezaretskega jezera in po vseh tistih krajih raztreseno najsiromašnejše prebivalstvo, ki si ga je le moči predstaviti ... In drugo veliko srce drugega velikega bitja, ki je bilo tam, srce Njegove Matere, je vendar vedelo, da ni prišel na zemljo samo zaradi edinega Svojega velikega, strašnega dejanja, ampak da je Njegovemu srcu dostopno tudi prostodušno, preprosto veselje neizmerljivih in nedolžnih bitij, ki so Ga bila prijazno povabila na svojo bedno ženitnino. 'Moja ura še ni prišla,' govori On s Svojimi tihih namestnikom (prav gotovo se ji je krotko nasmehnil) ... In res, mar je bil zato prišel na zemljo, da bi pomnoževal vino na siromašnih svatbah? A vendar je šel in storil po Njeni prošnji ... Oh, spet čita."

"... Veli jim Jezus: Napolnite vrče z vodo. In napolnijo jih do vrha."

"In jim veli: Zajmite sedaj in nesite starejšini. Ter neso."

"Ko pa okusi starejšina vodo, ki je postala vino (ni pa vedel, a služabniki so vedeli, ki so bili zajemali vodo), pokliče starejšina ženina."

"In mu reče: Vsak človek daje najprej dobro vino, in ko se napijejo, tedaj tisto, ki je slabše; a ti si prihranil dobro vino do sedaj."

"A kaj je to, kaj je to? Zakaj se razmišle soba? ... Oh da, saj to je ženitnina, svatba ... da, kakopak. Evo tudi gostov, glej, tam sedita ženin in nevesta in vsa vesela truma in ... kje pa je modri starejšina? A kdo je to? Kdo? Spet se je razširila soba ... Kdo vstaja tam izza velike mize? Kako ... Tudi on je tu? Saj je vendar v krsti ... In vendar je tudi tu ... vstal je, zagledal me je, semkaj gre ... O Gospod! ..."

Da, k njemu je pristopil suhljati starček z drobnimi gubicami na obrazu, radostno in tiho se smejoč. Krate ni več in on je spet v tistem odelu, v katerem je včeraj sedel z njimi, ko so se bili gostje abrali pri njem. Obraz mu je ves odkrit, oči mu sijejo. Kako je vendar to, tedaj je tudi on na svatbi, tudi on je povabljen na ženitnino v Kani Galilejski ...

"Tudi jaz, dragi moj, tudi jaz sem poklican in povabljen," se začuje nad njim rahel glas. "Zakaj si se tukaj skrili, da te ni videti ... pojdi tudi med nas."

To je njegov glas, glas starca Zosime ... In kako ne bi bil on, ko ga kliče? Starec je privzdignil Aljošo z roko in ta se je pobral s kolen.

"Veslimo se," nadaljuje suhljati starček, "novo vino pijemo, vino nove, velike radosti; ali vidiš, koliko je gostov? Evo tudi ženina in neveste, evo modrega starejšine, novo vino pokuša. Kaj se mi čudiš? Čebulico sem dal, zato sem tudi jaz tukaj. In mnogo jih je tu, ki so dali samo vsak svojo čebulico, eno samo majceno čebulico ... Kaj pa so naša dela? Tudi ti, tihi, tudi ti, moj krotki deček, si danes umel dati gladojoči čebulico. Prični, dragi, prični, krotki, svoje delo! ... Ali vidiš naše Solnce, ali vidiš Njega?"

"Bojim se ... ne upam se gledati ..." je zašepetal Aljoša.

"Ne boj se Ga. Strašen je pred nami z veličino, grozen z visokostjo Svojo, toda milostljiv je neskončno, iz ljubezni do nas nam je postal enak in se veselil z nami ter izpreminja vodo v vino, da radost gostov ne bi prenehala; novih gostov čaka, neprestano kliče novih, zdaj in vekomaj. Glej, že neso novo vino, vidiš, vrče neso ..."

(Dalje prihodnjik.)

Pismo je prišlo iz Ria de Janeiro. Romalo je več tednov.

"Ljuba Stefanija! Danes odpotujem na Dunaj in bom najbrže prej tam, kakor bo to pismo prišlo v tvoje roke. Bogat sem in vendar tako osamljen. Ti si najbrže postala že zelo slavna in te vse slavi in občuduje. Ali mi boš mogla oprostiti? Vsa večer ob desetih te bom čakal pred Schillerjevim spomenikom, tam, kjer sva se prvič sestala. Ali imaš še ono belo svilen obleko? Prosim, obleci jo. Se zmerom te vidim v njej, z rdečo vrtnico na levi rami ..."

Kje je že takratna bela obleka! Toda saj jih imajo v trgovinah na stotine drugih! Samo vstopiš, izbereš in plačaš ... Najemnina ... V ogoljeni ročni torbici sta komaj dva šilinga in pol ... In Artur jo bo čakal pred spomenikom ... Se prepogodaj bo svedel, kako je z njenim glasom, toda to nič ne de, saj je ni prišel poslušati, le njeno belo svilen obleko bi rad videl ...

Sivo jutro je viselo nad zasneženimi strehami. Stefanija je brez cilja hodila po ulicah. Ustavila se je pred blešččo izložbo. Svetloba je bila na tople kožuhe, barve so ji plesale pred očmi, vitke voščene lutke so se otrplo smehljale. Popoldanske obleke, večerne obleke, rumen krznen plašč ... Povsod ozke deščice s številkami. Tu omočno visoka cena, drugod spet cena, ki bi jo bila še pred kratkim zmogla.

Zvečerilo se je. Stefanija je stopila v avtomatski buffet in je povečerjala tri obložene kruhke. Placala je en šiling. Ostal ji je še šiling in pol. Bela svilena obleka stane pa 60 šilingov in rdeča vrtnica štiri. Stefanija je hodila povsod okoli nekdanjih prijateljev, toda nič več je niso poznali in nihče ji ni hotel pomagati. In Artur jo bo čakal ...

Trudna je bila. Ustavila se je v neki veži, da se je malo pogreela, potlej je šla dalje. Mimo nje so hodili parčki, mož in žena, sami parčki ... In Artur jo bo čakal ... Ljudje so hiteli mimo. V ročni torbici je imela šiling in pol. Bela svilena obleka stane pa šestdeset šilingov in rdeča vrtnica štiri. Stefanija je bila lačna. Koliko je že ura? Tri četrta na deset ...

Spet se je ustavila v neki veži. Mrazilo jo je. Zaprla je oči in se naslonila na zid. Nekdo jo je ogovoril. Stefanija je pogledala. Kakšnih štirideset let je imel, velik je bil, črn.

"Ali ste bolni?" jo je vprašal. "Mogoče, ne vem," je zajec-ljala.

Sprva se ga je ustrašila, toda kmalu jo je strah minil. Tuje jo je spet vprašal:

"Ali ste lačni?"

Ni mu odgovorila.

Obotavljaje se jo je povabil:

"Pojdite z menoj v restavracijo!"

Stefanija se je ustrašila. Toda neznanec jo je že prijel pod roko in brezvoljno je šla z njim. Moj Bog, kaj vendar počenja! Kaj hoče ta tujec? Saj vendar nisem lačna! In Artur jo bo čakal ... Iztrgala se mu je in zbežala. Neznanec je začudeno zrl za njo.

Stefanija je tekla dalje. K

Državna milica na oljnom polju v Oklahomi po oklicu stavke oljnih delavcev.

spomeniku. Videti ga je hotela. Samo iz dalje. Niti slutiti ne sme, da je to ona. In jutri — jutri bo čisto drugače. Pripeljala se bo v avtomobilu.

"Prišla sem, Artur! Tako kakor si želel. V beli obleki."

Majorjeva vdova ji bo pomagala. Mora ji pomagati, saj je dobrega srca. In vse ji bo povedala ... Samo štiri in šestdeset šilingov ...

Tam v zasneženem parku stoji spomenik. Sklonila je glavo. Nihče je ne sme zdaj spoznati. In tamkaj, tamkaj stoji nekdo. Artur ...

Mož, ki je stal pred spomenikom, je bil pravkar prišel. Pogledal jo je. Nekam znana se mu je zdela. Ali ni to ...? Da, to je tista prezebajoča, starikava ženska, ki jo je pred desetimi minutami iz usmiljenja peljali v restavracijo. Če ga zdaj spozna? Ali če pride k njemu, če je le preveč lačna? Ne sme govoriti z njo. Če ga Stefanija vidi s to žensko, medtem ko čaka nanjo ... Stopil je v senco ...

"Artur ..." ji je ušlo.

Ustrašila se je. Ali jo je kdo slišal? Ne, nihče. Kraj je samotni in prazen in v svetlikačem se snegu so se poznale samo njene stopinje. Mimo je pridrdrala cestna železnica ...

Spet je začelo snežiti. Stefanija ni videla temne postave, ki

se je utrnila iz sence. Drugo jutro je pa sedel Artur slaven in osamljen v vlak. Čez dva dni je v Genovi stopil na ladjo in se odpeljal v Brazilijo ...

Ze razume

Majdka, šestletna zobozdravnikova hčerka, gre z materjo mimo cerkve.

"Mama, kdo pa stanuje v tej veliki hiši?" vpraša otrok.

"Ljubi Bog," jo pouči mati. Majdka se zresni in nekaj časa premišlja. Naposled meni:

"To pa ne bo držalo, saj smo se v tej šoli učili, da stanuje Ljubi Bog v nebesih!"

Medtem ko je mati premišljala, kako bi utešila otrokovo zve-

davost, ji je Majdka sama skočila na pomoč:

"Aha, zdaj že razumem, mama! Ljubi Bog stanuje v nebesih, tukaj pa samo ordinira!"

SLOVENSKA NARODNA PORN JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in posebno list Prosveta za koristno potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando drugih p. n. o. organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopis in naznanila drugih podpor. organizacij in njih društev se ne pošiljajo listu Prosveta.

Agitirajte za Prosveto!

NAROCITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$4.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri ascenentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je valja lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.90	Za Cicero in Chicago je ... \$7.50
1 tednik in ... 4.90	1 tednik in ... 6.50
2 tednika in ... 2.90	2 tednika in ... 5.10
3 tednike in ... 2.40	3 tednike in ... 3.90
4 tednike in ... 1.90	4 tednike in ... 2.70
5 tednikov in ... nič	5 tednikov in ... 1.50

Za Evropo je ... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zabaval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime

Naslov

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2)

3)

4)

5)

Mesto

Nov naročnik

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častil. knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drug.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unijako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tudi za druge in druge tudi vse ustrezne pojavnosti.

Obisk iz Brazilije

Napisal H. B. Kranz

Stefaniya je stanovala v stari nizki predmestni hiši. Nekdaj je bila zelo lepo dekle, danes so je samo še temne oči. Kako dolgo je že, odkar je bila sloveča koncertna pevka! Takrat je v beli svileni obleki stala na odru, spodaj v dvorani je bilo pa polno ljudi, ki so z zadrževanim dihom poslušali njeno petje. In potem cvetje in ploskanje ... Ploskanja ni hotelo biti ne konca ne kraja.

Zunaj sneži. Večer je. V tesni sobici je hladno, za premoj je denarja komaj dvakrat na teden, ko pa pevke ure tako slabo plačajo ...

Stefaniya sedi v temi ... Artur jo je ljubil. Kadarkoli je nastopila, je vselej sedel na levi strani na koncu tretje vrste. Bil je mlad in častihlepen, igral je na gosli ... Mimo je priropotal težak pivovarniški voz. Oče se je vrnil domov in je dejal:

"Artur me je prosil za tvojo roko. Želi, da odpotuješ z njim v Ameriko. Dobil je angaž. Nič več ne morem čakati."

man. Ali me boš zares zapustila? ...

"Artur, če me imaš zares rad, boš razumel, da zdaj očeta ne morem pustiti samega. Proslavil se boš in po dveh, treh letih boš spet doma ... Artur, zakaj me zapuščáš? ... Zakaj mi ne rečeš niti besedice? ... Artur ...!"

S ceste se je zašlihalo zamolklo bobnenje, kakor bi prihajalo izpod zemlje. Izza vogala je pripeljal tovorni avto in izginil ... Oče se je vrnil domov. Pod košatimi obrvmi so mu žarele oči.

"Vojna!"

Tri leta pozneje je prišlo Arturjevo pismo iz San Francisc. Kaj naj bi mu odgovorila? Da je pet dolgih tednov bolna ležala? Da je zdaj konec njenih nastopov in konec cvetlice? Ali naj mu pa samo suho napiše: Izgubila sem glas ...?

Potrkal je na vrata. Stara majorjeva vdova je dejala:

"Pismo imam za vas!"

Stefaniya ga je odprla in go-spa je vstopila.

"In kako je z najemnino?"

"Jutri vam bom zanesljivo plačala. Jutri."

Gospa je odšla in Stefaniya je prižgala luč. Višnjevi ovitek. Sveta nebesa! Arturjeva pisava ...

John L. Lewis (levo) in John Brophy, direktor ČIO.